

Oponentský posudek

rigorózní práce Mgr. Zuzany Přikrylové na téma
„Analýza narušené komunikační schopnosti u dětí při zápisu do běžných základních škol“

Rigorózní řízení v oboru Speciální pedagogika
Oponent: PhDr. Petr Kopečný, Ph.D.

Oponovaná rigorózní práce Mgr. Zuzany Přikrylové se věnuje aktuální problematice, tedy komunikační schopnosti a analýze jejího narušení v období zápisu do vzdělávacího procesu, a to z mezioborového pohledu. Autorka se soustředila na obtíže u dětí při zápisu do běžných základních škol v České republice.

Stěžejním cílem rigorózní práce je provést analýzu narušené komunikační schopnosti u dětí. Mgr. Zuzana Přikrylová se zaměřila na analýzu z pohledu pracovníků a pracovníků pedagogicko-psychologických poraden, dále z pohledu logopedek a logopedů a z pohledu pedagožek a pedagogů na prvním stupni běžných základních škol. Téma práce je vhodně zvoleno, uvedenou problematiku považují za aktuální, výzkumný záměr nahlížející na komunikační schopnost při zápisu do škol ze strany tří skupin odborníků lze hodnotit jako originální, dosud v literatuře spíše ojedinělý.

Rigorózní práce je členěna standardně na část teoretickou a empirickou. Rozsah textu činí 105 stran, práce je doplněna o seznam literatury a zdrojů (v počtu 122, 14 elektronických a dalších legislativních), z toho 14 zahraničních, převážně anglické provenience. V závěru práce je zpracován přehled obrázků, tabulek a grafů. Do příloh autorka zařadila ukázky testů aplikovaných v procesu diagnostiky, a také dotazníky, které byly využity v empirické části rigorózní práce.

Oponovaná práce je koncipována do osmi kapitol, struktura jejich vzájemného propojení je obsahově logická. Teoretická část, zpracovaná monografickou procedurou, je obsažena ve třech kapitolách. Mgr. Zuzana Přikrylová připravila teoretická východiska řešené problematiky adekvátně, zabývala se tématem dítěte předškolního věku a komunikačními dovednostmi se zřetelem na terminologická vymezení komunikace, ontogenezi řeči, jazykové roviny, fyzický vývoj a narušenou komunikační schopnost, dále přiblížila problematiku zápisu k povinné školní docházce a příčiny a důvody jejího odkladu.

Výzkumné činnosti autorky je věnována pátá kapitola práce. Výzkumný projekt byl realizován prostřednictvím dotazníků vlastní konstrukce, empirickou část je tedy možno pojmut jako výzkum kvantitativního charakteru. Mgr. Zuzana Přikrylová pro

zpracování a vyhodnocení dat použila deskriptivní statistické procedury – analýzu pomocí programu IBM SPSS Statistics (verze 22.0), následně metodu chí-kvadrát.

Výzkumný soubor tvořily tři dotazované skupiny – pracovnice a pracovníci pedagogicko-psychologických poraden (N1, zahrnuto 74 respondentů), logopedky a logopedi působící v rezortu školství, zdravotnictví, práce a sociálních věcí (N2, zahrnuto 68) a pedagožky a pedagogové na prvním stupni běžných základních škol (N3, zahrnuto 65 dotazovaných). Výzkumné šetření se tedy opírá o techniku dotazníku vlastní konstrukce autorky práce (konečná podoba dotazníku byla vytvořena po pilotáži vždy pro konkrétní sledovanou skupinu, jejich formuláře jsou k nahlédnutí v přílohách). Výzkum lze po stránce metodologické považovat za vhodně strukturovaný, metodika výzkumu i užití vědeckovýzkumné metody odpovídají požadované úrovni práce tohoto typu. Získaná data jsou okomentována, znázorněna v tabulkách a grafech. Autorka explicitně stanovila hlavní cíl, v souvislosti s ním bylo formulováno šest předpokladů, platnost tří z nich Mgr. Zuzana Přikrylová v závěrech potvrzuje (autorka je v textu *podporuje*).

K formální a obsahové stránce předkládané rigorózní práce mám následující připomínky.

Formální nedostatky, které nejsou v souladu s nároky na kvalitu rigorózní práce:

- opakované nedostatky v interpunkci (např. v kapitole 1, str. 10, str. 37 atd.);
- typografická nedopatření (záměna pomlčky/spojovníku, číslování jednotlivých forem NKS na str. 21, číslování seznamu literatury a příloh apod.);
- častý výskyt překlepů, které mohou rušit čtenáře při vnímání obsahu (např. na str. 18: „u mentální postižení“, na str. 19: „lze ji sledoval“, na str. 46: „V tabulce č. 1 jsou znázorněny činitele ovlivňující úspěšnému zahájení povinné školní docházky“, na str. 48: „Zákonný zástupce dítěte je pouze ten, který rozhodně, zda...“, na str. 53: „naházet východiska“, na str. 60: „pro pedagogiky“, na str. 71: „Jiný důvod odkladu“, na str. 79: „68 respondentů 50“, na str. 82: „odložená školní docházky“, název podkapitoly 5.3.3 apod.);
- nedostatky na úrovni stylistické a pravopisné, z nichž vybírám níže uvedené, by se dle mého názoru neměly v kvalifikační práci této úrovně vyskytovat (např. na str. 29: „Nynější děti ... křičí a přemáhá hlasivky.“, na str. 38: „...“, na nichž jsou zobrazeny zvířata.“, na str. 48: „Pokud se prvňák ukáže jako fyzicky nezralí...“, na str. 54, 55 opakovaně: „standartní“, na str. 55: „standartní činnosti společné jsou pro všechny centra...“, na str. 69: „Převážný problémy dětí je...“ apod.);
- výskyt diskutabilních formulací a terminologických nepřesností (např. na str. 10: „... jsou pod nimi zahrnuty špatné výslovnosti hlásek.“, na str. 25: „individuální hlásky se mohou vyslovovat zkresleně“, tamtéž: „parciální dyslalie je o něco těžší“, na str. 26: „kamacismus“, na str. 31: „logopedická interakce“, na str. 42:

„vyhlášena novela školského zákona“, na str. 57: „vylepšit nedostatky“, na str. 70: „NKS se zvyšuje“ apod.);

- nedopatření v seznamu literatury (např. Mikulášník, Seidlová, Institut pedagogicko-psychologického poradenství apod.).

Obsahové záležitosti a výzkumná část:

- absence odkazu na zdrojový dokument na str. 28;
- ve vymezení metodologie na str. 58 autorka používá termín hypotéza; hypotézy však formulovány nebyly, autorka pracuje pouze s výzkumnými předpoklady;
- do výzkumu zahrnuto několik logopedek a logopedů mimo sledovanou cílovou skupinu (např. MPSV, MZ – lázeňská zařízení);
- mezi dotazované pracovníky PPP autorka zařazuje metodika prevence, který je běžně součástí školského poradenského pracoviště;
- k diskuzi je označení *mutismus* v dotazníku pro pedagogy – reflektuje relevantně v jejich odpovědích skutečný stav?;
- na str. 73/76 je uvedeno, že téměř polovina dotazovaných pracovníků PPP nespolupracuje s logopedy – do jaké míry tento výsledek může ovlivňovat logopedické vzdělání dotazovaných speciálních pedagožek a pedagogů z pedagogicko-psychologické poradny?

V rámci obhajoby práce **doporučuji diskutovat** následující body a otázky:

Jakým způsobem byla sledována souvislost mezi zralostí percepce a narušenou komunikační schopností? Jak lze interpretovat rozdíly logopedek a logopedů a odborníků z PPP v odpovědích na otázky týkající se zralosti percepce?

Jakým způsobem lze diferencovat a dále interpretovat odpovědi jednotlivých dotazovaných odborníků z pedagogicko-psychologických poraden? Například ve vztahu k obtížím ve zrakové a sluchové percepci z pohledu psychologů/logopedů?

V závěrech šetření není podpořen předpoklad č. 6, že „nejčastější důvod odkladu je dle pedagogicko-psychologických poraden, logopedů a pedagogů běžných základních škol nevyzrálost“. Do jaké míry se do této interpretace výsledků mohla odrazit nejednoznačnost ve vnímání jasné hranice mezi termíny *nevyzrálost* a *percepční nedostatky* ze strany respondentů?

V závěrech šetření zmiňujete, že by bylo vhodné, aby logopedi mohli participovat na odkladu školní docházky. Objasněte prosím Vaše doporučení v komparaci se současným stavem.

Závěr

Rigorózní práce Mgr. Zuzany Přikrylové řeší aktuální problematiku, přináší pohled tří skupin odborníků na vysoce důležitý proces zápisu k povinné školní docházce a eventuální přítomné obtíže. Práce předkládá náměty a doporučení pro praxi, jejich realizace může přispět k podpoře komunikačních schopností dětí předškolního věku.

Autorka v práci prokazuje patřičnou schopnost aplikovat vědecké metody ve výzkumu speciálněpedagogické povahy.

Konstatuji, že posuzovaná rigorózní práce Mgr. Zuzany Přikrylové i přes uvedené připomínky splňuje podmínky kladené na tento typ práce. Rigorózní práci doporučuji k obhajobě a po úspěšné obhajobě je možné autorce přiznat titul PhDr.

PhDr. Petr Kopečný, Ph.D.

V Brně dne 14. července 2016

Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta

Pořičí 7/9, 603 00 Brno, Česká republika
T: +420 549 49 1610, E: info@ped.muni.cz, www.ped.muni.cz

